

Kontrola Obywatelska Planów Gospodarki Niskoemisyjnej

PODSUMOWANIE WYNIKÓW I REKOMENDACJE dla miasta LĘBORK

18 stycznia 2016 r.

WPROWADZENIE

Poniższe podsumowanie zostało opracowane na podstawie kontroli przeprowadzonej przy wykorzystaniu Narzędzia Kontroli Obywatelskiej Planów Gospodarki Niskoemisyjnej, dostępnego na stronie <http://www.pkeom.pl/pgn>, przygotowanego w ramach projektu „Kontrola obywatelska nad wdrażaniem polityki niskoemisyjnej”.

Projekt ma umożliwić obywatelom ocenę – bez sięgania po opinie specjalistów – czy PGN w ich gminie został właściwie przygotowany i odpowiada ich potrzebom oraz potrzebom gminy. Zastosowanie Narzędzia Kontroli Obywatelskiej (NKO) pozwoli zwiększyć szanse na efektywną transformację w kierunku gospodarki niskoemisyjnej na poziomie lokalnym oraz na lepszą komunikację i współpracę między mieszkańcami a Urzędem Gminy. NKO pełni jednocześnie rolę edukacyjną.

Projekt realizują Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki (lider) oraz Instytut na rzecz Ekorozwoju i norweska organizacja Framtiden i våre hender (partnerzy), w ramach programu Obywatele dla Demokracji, prowadzonego przez Fundację im. Stefana Batorego we współpracy z Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży, finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (tzw. Funduszy EOG).

PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W TWORZENIU PGN

A. Informowanie:

Miasto przeprowadziło kampanię informacyjną w związku z przystąpieniem do opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, wykorzystując przy tym stronę internetową Urzędu, inne portale informacyjne (ekolebork.pl, lebork24.info), badanie wykonane przez ankierów i ulotki. Zabrakło jednak przekazywania bieżącej informacji o postępach prac i aktywnych form działań edukacyjnych powiązanych z przygotowaniem PGN.

B. Angażowanie społeczeństwa:

Mieszkańcy Lęborka byli angażowani w proces tworzenia PGN. Wśród właścicieli domów jednorodzinnych przeprowadzono badanie ankietowe. Zbierano informacje na temat zużycia energii końcowej, produkcji energii cieplnej, potrzeb w zakresie modernizacji źródeł ciepła oraz termomodernizacji budynków. Nie zachęcano jednak mieszkańców do przekazywania opinii na temat celów lub kierunków działań, które powinny być ujęte w Planie. Nie stworzono warunków do dialogu z urzędnikami i wykonawcą (np. spotkanie, debata).

C. Konsultacje społeczne projektu PGN:

Projekt PGN został poddany konsultacjom społecznym. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej oraz Prognozę oddziaływania na środowisko podano do publicznej wiadomości wraz z informacją o możliwości zapoznania się z dokumentami, składania uwag i wniosków. Zorganizowano spotkanie z wykonawcami Planu, ale nikt z mieszkańców w nim nie uczestniczył. W ramach konsultacji nie zostały zgłoszone żadne uwagi.

POZIOM ZAANGAŻOWANIA WŁADZ I URZĘDU GMINY W PROCES OPRACOWANIA PGN:

Opracowanie PGN zostało powierzone firmie zewnętrznej. W opracowanie Planu włączone były wybrane wydziały Urzędu Miasta. Dla pracowników Urzędu przeprowadzono szkolenie z zakresu Planu Gospodarki Niskoemisyjnej. Projekt Planu był omówiony na łączonym posiedzeniu kilku komisji. Rada Miejska przyjęła Plan bez uwag i bez dyskusji. Za było tylko 11 radnych na 21, co może oznaczać, że część członków Rady nie będzie też popierać działań związanych z wdrażaniem PGN.

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA WE WDRAŻANIU, MONITORINGU I EWALUACJI REALIZACJI PGN

A. Społeczeństwo w gospodarce niskoemisyjnej na poziomie lokalnym:

W treści dokumentu zapisano, że interesariusze (w tym lokalna społeczność) zostali zaangażowani w proces opracowania PGN. Zapowiedziano też prowadzenie akcji informacyjnych, które mają się przyczynić do zwiększenia zainteresowania mieszkańców tematem gospodarki niskoemisyjnej oraz zapewnienia ich udziału we wdrażaniu Planu (PGN, str. 64). W PGN przewidziano działania podnoszące świadomość ekologiczną społeczeństwa. Mieszkańcy mają uczestniczyć w realizacji zadania „Poprawa efektywności energetycznej obiektów mieszkalnych”. Zaplanowano organizację „dni otwartych” w Urzędzie Miasta, podczas których będzie można uzyskać porady w zakresie planowanych inwestycji związanych z termomodernizacją budynków mieszkalnych (Zadanie „Działania pozainwestycyjne”). Mieszkańcy mają brać udział w inwentaryzacji kontrolnej emisji poprzez dostarczenie danych na potrzeby aktualizacji Planu.

B. Monitoring i ewaluacja:

Zgodnie z dokumentem, relacje z wykonania działań podejmowanych w związku z wdrażaniem Planu powinny być upubliczniane. Zalecane jest opracowywanie co dwa lata raportu z podjętych działań, a jego podstawą mają być wyniki końcowego zużycia energii i poziom emisji CO₂. Zaproponowano szereg wskaźników monitoringu realizacji Planu. Nie podano ich wartości docelowych, które powinny

zostać osiągnięte we wskazanym terminie ani „alarmowych” oznaczających konieczność podjęcia działań naprawczych. Zaplanowano włączenie mieszkańców w opracowanie potencjalnych działań korygujących, służących osiągnięciu założonego celu przy spełnieniu wskaźników monitorowania. Mają ich do tego skłonić wspomniane powyżej akcje informacyjne (PGN, str. 65).

PGN – LOGIKA INTERWENCJI:

W PGN przyjęto mierzalny cel strategiczny PGN w postaci redukcji emisji CO₂ o 20% – wynikający z pakietu klimatyczno-energetycznego Unii Europejskiej do roku 2020. Pomimo zapisu „Cele szczegółowe powinny stanowić przełożenie celu strategicznego w odniesieniu do różnych sektorów gospodarki Gminy...” (PGN, str. 22), cele te nie są w Planie określone. Uporządkowania działań dokonano ze względu na perspektywę czasową oraz jednostki odpowiedzialne za realizację. Dla każdego z zaproponowanych w Planie działań podano terminy ich rozpoczęcia i zakończenia oraz w sposób ogólny wskazano, kto ma za nie odpowiadać (Gmina Miasto Łęborg, Powiat Łęborski i właściciele obiektów). Dla większości oszacowano też przewidywane koszty. Nie oszacowano oczekiwanych efektów realizacji poszczególnych działań w zakresie zmniejszenia zużycia energii i emisji CO₂.

Aktualizacja Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Łęborg została opracowana równocześnie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej.

PGN – ADEKWATNOŚĆ DZIAŁAŃ PLANOWANYCH W PGN:

Przeprowadzono inwentaryzację emisji CO₂ dla 2009 roku, który przyjęto jako bazowy oraz kontrolną dla 2013 roku. Na tej podstawie stwierdzono, że w badanym okresie zużycie energii w gminie spadło o 6,6%, a emisja zmniejszyła się o 8%. Uznano, iż stało się tak na skutek wymiany źródeł ciepła oraz wykonanych prac termomodernizacyjnych. Nie objęto inwentaryzacją innych zanieczyszczeń powietrza niż CO₂.

Trudno stwierdzić, czy przyjęty wysoki cel redukcji emisji CO₂ jest możliwy do osiągnięcia. Jego realizacja wymaga dużego zaangażowania wszystkich interesariuszy. W samym Planie zaznaczono, że „rzeczywiste wartości wskaźników, które zostaną osiągnięte w 2020 r. uzależnione są od wielu czynników, na które samorząd lokalny nie ma możliwości oddziaływania lub posiada taką możliwość jedynie w ograniczonym zakresie”. Dla zaproponowanych działań nie oszacowano efektów zmniejszenia zużycia energii i emisji CO₂.

Zaplanowano działania we wszystkich najważniejszych obszarach: efektywności energetycznej, odnawialnych źródłach energii, transporcie, planowaniu przestrzennym i edukacji. Do PGN włączono też działania realizowane przez inne jednostki administracyjne, przedsiębiorców i mieszkańców (właścicieli obiektów).

WNIOSKI OGÓLNE:

Urząd podjął duży wysiłek w działania informujące o przystąpieniu do opracowania Planu Gospodarki Niskoemisyjnej. Przeprowadzono badanie ankietowe, do którego zaangażowano ankietowanych.

Możliwe, że zabrakło akcji informacyjno-edukacyjnych (lub były niewystarczające) w trakcie opracowywania dokumentu, ponieważ żaden z mieszkańców nie przyszedł na spotkanie, podczas którego miała mieć miejsce prezentacja dokumentu i dyskusja.

W Planie przewiduje się udział społeczeństwa w jego wdrażaniu. Będzie to wymagało podjęcia przez Urząd działań angażujących społeczność lokalną w ten proces. Miasto Lębork już od paru lat realizuje sporo ekologicznych programów edukacyjnych, które są dobrym punktem wyjścia do włączenia mieszkańców we wdrażanie PGN.

Sam dokument jest czytelny. Wdrożenie planowanych przedsięwzięć przyczyni się do redukcji emisji CO₂ i poprawy jakości powietrza w mieście. Nie można jednak ocenić, czy planowane działania są wystarczające do osiągnięcia celu redukcyjnego.

REKOMENDACJE

1. Zaleca się powołanie Biura Zarządzania Energią. Zarządzanie energią powinno być powierzone zespołowi a nie tylko jednej osobie. Koordynowanie wdrażania zapisów PGN oraz monitorowanie postępów oprzeć o przeszkolonych pracowników Urzędu, aby rozwijać ich kompetencje.
2. Zgodnie z sugestiami zapisanymi w Planie należy powołać radę programowo-doradczą, w której skład wejdzie przedstawiciel organizacji pozarządowej.
3. Należy możliwie szybko rozpocząć wdrażanie zapisów Planu w zakresie działań edukacyjno-informacyjnych, polegających m.in. na zamieszczeniu na stronie internetowej Urzędu zakładki tematycznej „Gospodarka niskoemisyjna”. Warto też wykorzystać w tym celu istniejącą stronę www.ekolebork.pl.
4. Informowanie należy uzupełnić o elementy aktywizujące społeczeństwo (mobilne punkty informacyjne, aktywność w mediach, stwarzanie warunków do dialogu – spotkania, debaty, wystąpienia), by mieszkańcy mieli świadomość istnienia i realnego funkcjonowania Planu.
5. W przypadku aktualizacji PGN należy:
  - uzupełnić dokument o cele szczegółowe;
  - w miarę możliwości uzupełnić działania o szacunkowe wartości wskaźników, co ułatwiłoby monitoring i ewaluację realizacji Planu oraz podjęcie ewentualnych działań naprawczych.